

DE DOOD VAN EEN HANDELSREIZIGER
(Death of a Salesman)

Een aantal intieme gesprekken
in twee bedrijven en een Requiem

door

ARTHUR MILLER

vertaling

Joop Pollmann

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
(Grimas Theatergrime verkoop)
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **DE DOOD VAN EEN HANDELSREIZIGER – DEATH OF A SALESMAN** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **ARTHUR MILLER** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (youtube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **12** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en)

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.**

INLEIDING:

“De dood van een handelsreiziger”, een moderne Amerikaanse tragedie van Arthur Miller, vond al direct bij de New-Yorkse première in 1949 diepe weerklank, zowel bij de kritiek als bij het schouwburgpubliek. Kort nadat het grote succes van de opvoeringen in Amerika tot Europa was doorgedrongen, werd het stuk door twee Nederlandse beroepsgezelschappen op repertoire genomen. Het beleefde tot dusver in ons land méér dan 200 opvoeringen. Thans verschijnt het in een speciale bewerking voor het amateurtoneel.

Wie vraagt naar de oorzaak van de sterke indruk, welke Miller's werk in de Oude en de Nieuwe Wereld heeft gemaakt op de tienduizenden die het zagen opvoeren, vindt het antwoord in Willy Loman's tragische levensconflict: de tragiek van een doodgewone man, één uit de massa, die zijn hele schamele leven lang worstelt om zich te handhaven in de menselijke jungle en die tenslotte, moegevochten, de strijd opgeeft. De figuur van deze Willy, een lid van de moderne nomadenstam der handelsreizigers, is zo levenswarm getekend, dat wij in hem onszelf terugvinden. Wanneer hij door zijn dwaze, maar in wezen zo menselijke idealen in noodlottige botsing komt met de werkelijkheid en daaraan te gronde gaat, voelen wij onze innerlijke verbondenheid niet deze mens, die ondanks zijn misplaatste optimisme, zijn arrogante eigenwaan en zijn valse schaamte een góed mens is. Zijn levensverhaal is het levensverhaal van de eeuwige ondergeschikte, van de kleine man, die voor de wreedheid van het bestaan vlucht in de droom en leeft bij de gratie van illusies, die noodzakelijk onvervuld moeten blijven.

Willy Loman klampt zich vast aan de illusie, dat zijn zoons datgene zullen bereiken wat hij zich voor zijn eigen leven gedroomd heeft en nooit bereikt: succes, carrière, sociale welstand. Biff, de oudste, is evenwel een volslagen mislukkeling die zijn handen niet van het eigendom van een ander af kan houden; Happy, de tweede zoon, is een arrogante vrouwenjager, die zijn vader bedriegt en beledigt. Vader en zoons overladen elkaar met bittere verwijten, afgewisseld door ongegronde hoop, lege frasen over een beter verschiet en geforceerd optimisme. Tussen Willy en zijn zoons staat Linda, die haar man aanbidt, maar zijn zwakheden kent. Zij is echter niet bij machte haar man, die langzaam vervalft in een toestand van ziekelijke verwardheid en daarbij beelden uit het gelukkige

verleden (*toen de beide jongens nog veelbelovende en populaire sporthelden waren*) niet meer weet te onderscheiden van de armzalige realiteit van het heden, terug te houden van de vlucht in de dood. In zijn verbeelding voert Willy lange gesprekken met een gestorven broer, die wèl geslaagd is en tot wie hij zonder ophouden de vraag richt waarin 't geheim schuilt van diens succes. Zijn onverwacht ontslag bij de zaak die hij zijn leven lang als handelsreiziger heeft gediend, brengt Willy tot een onherroepelijke daad: geen uitweg meer ziende, beneemt hij zichzelf het leven.

Door de plotselinge overgangen van werkelijkheid in verbeelding wordt van de toeschouwer bij het zien van dit stuk een vrij levendige fantasie verlangd. De schrijver laat het verleden doorleven in het heden en soms (*zoals in liet tafereel waar Willy kaart speelt met zijn buurman en spreekt met zijn gestorven broer*) vloeien verleden en heden zelfs samen. Daarom zijn er op het toneel geen wanden. In Willy's geest bestaan geen dichte of open deuren. Wanneer hij leeft in het verleden, gaat en staat hij waar hij wil: dan stapt hij vanuit de keuken de tuin in dwars door de denkbeeldige wand, dan bevindt hij zich in een restaurant of in een hotelkamer, die midden in zijn tuin kunnen liggen.

Deze typische ruimteverdeling heeft het voordeel, dat de handeling geen moment onderbroken wordt voor decorverwisseling. En daar het decor méér de indruk maakt van aanduiding dan van uitbeelding, is dit geenszins storend. De toneeltechniek van Miller is kennelijk geïnspireerd door de film, waar heden en verleden haast onmerkbaar in elkaar overgaan. Allerlei beslissende gebeurtenissen uit het verleden komen in Willy's geest op en spelen zich af voor het oog van de toeschouwer. Op deze wijze zien wij de tragedie niet alleen op het ogenblik van de crisis, maar worden ons de factoren duidelijk die tot die crisis geleid hebben. Alleen wanneer de handeling in deze tijd speelt, gebruiken Willy en de andere personen de deuren wèl en doen zij alsof er werkelijk wanden waren. In de „droomscènes” leeft deze handelsreiziger een dubbel leven: dat van het nu en dat van het voorbije, waarbij de grens tussen beide soms volkomen vervaagt.

Tot een goed begrip van het stuk diene verder, dat Brooklyn jaren geleden niet meer dan een dorp was, waar jonge paren zich vestigden, die met hun kleine kinderen de gevangenis van de stadsmuren ontvluchtten om de hoopvolle droom van vrijheid na de Eerste Wereldoorlog te heroveren. Het huis van Willy Loman,

eertijds omringd door gras en bloemen en geleidelijk aan ingesloten tussen massieve wolkenkrabbers met geen ander uitzicht dan steen en nog eens steen, is het symbool van die vrijheidsdroom, haar oorsprong, haar bloei en — voor Willy Loman — haar einde.

Met een briljante kundigheid heeft Arthur Miller zijn stuk opgebouwd. In het laatste etmaal van het leven van Willy, die als een doodmoe en gebroken man met zijn zware monsterkoffers is thuisgekomen, wordt een heel bestaan samengevat. Heden en verleden, droom en werkelijkheid, illusie en ontgoocheling vloeien samen tot een beeld, dat deze meelijwekkende fantast ten voeten uit tekent.

En wie onzer herkent niet iets van zichzelf in deze kleine man in zijn zware strijd?

DE VERTALER

PERSONEN *(in volgorde van opkomst)* :

WILLY LOMAN - een handelsreiziger

LINDA - zijn vrouw

BIFF - zijn oudste zoon

HAPPY - zijn jongste zoon

BERNARD - de zoon van zijn buurman

CHARLEY - zijn buurman

OOM BEN - zijn broer

HOWARD WAGNER - zijn directeur

JENNY - een secretaresse

STANLEY - een ober

DE VROUW

JUFFROUW FORSYTHE

LETTA

DECOR:

Het stuk speelt zich af in liet huis en in de tuin van Willy Loman en op verscheidene plaatsen in het tegenwoordige New-York en Boston. *(er is echter maar één decor vereist)*

ENIGE TECHNISCHE WENKEN:

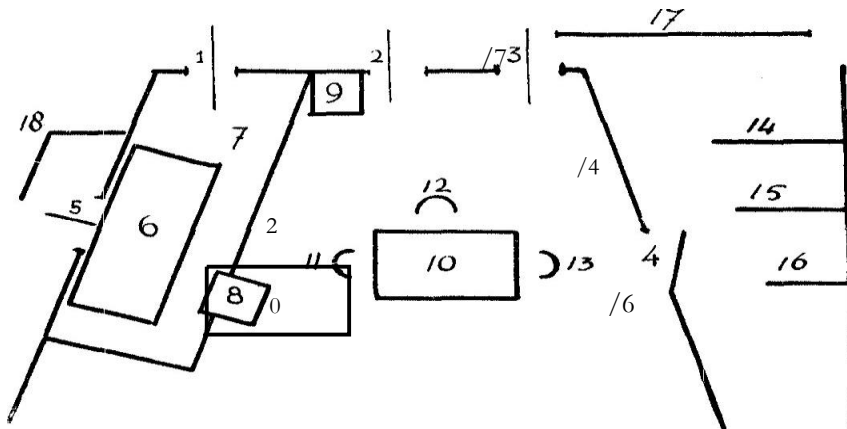
Door zijn bijzondere bouw vraagt dit stuk een aparte belichtingstechniek. Ook de toneelbouw is anders. Zo moet b.v. tussen kamerdecor en voorzijde van het toneel een speelruimte blijven van ongeveer twee meter diep. Deze ruimte kan men vergelijken met een proscenium. Ter weerszijden van het toneel - achter de schermen - moet een schijnwerper staan opgesteld om

het proscenium te kunnen belichten. Zaak is hierbij, dat deze schijnwerpers zó hoog staan, dat hun lichtstralen niét de gehele diepte van het toneel bestrijken, doch uitsluitend het proscenium. Daar waar dit licht ook de kamer mag beschijnen is dit in de tekst speciaal aangegeven. Beide schijnwerpers hebben een oranje-gele en een groen-blauwe kleurenfilter. In de tekst is aangegeven welke kleur men bij de verschillende scènes moet gebruiken. Speelt men in een schouwburg waar „bestuurbare" schijnwerpers in de zaal hangen of geplaatst kunnen worden, dan heeft men vanzelfsprekend de schijnwerpers achter de schermen niet nodig. Het decor - dat vrij eenvoudig is te maken - moet vooral sober zijn. Geen wandversiering, geen kastjes of dressoir, geen fauteuils of clubs, geen keukenattributen.

Het meubilair bestaat uit een gewone tafel, waarover een eenvoudig kleed; verder enige gewone keukenstoelen.

De ijskast heeft zijn beste dagen ook gehad. Men kan dus volstaan met een crème geschilderde kist met deur, in liet bekende formaat. De slaapkamer hoeft niet veel groter te zijn dan liet tweepersoonsbed - voldoende is als men daar behoorlijk achter en opzij langs kan lopen. Het bed staat met het hoofdeinde naar het publiek. De vloer van de slaapkamer ligt iets hoger dan de vloer van de keuken. Tussen keuken en slaapkamer is géén wand. Het bed staat onder het raam tegen linkse wand. De wanden van keuken en slaapkamer hebben een vrij grauwe kleur.

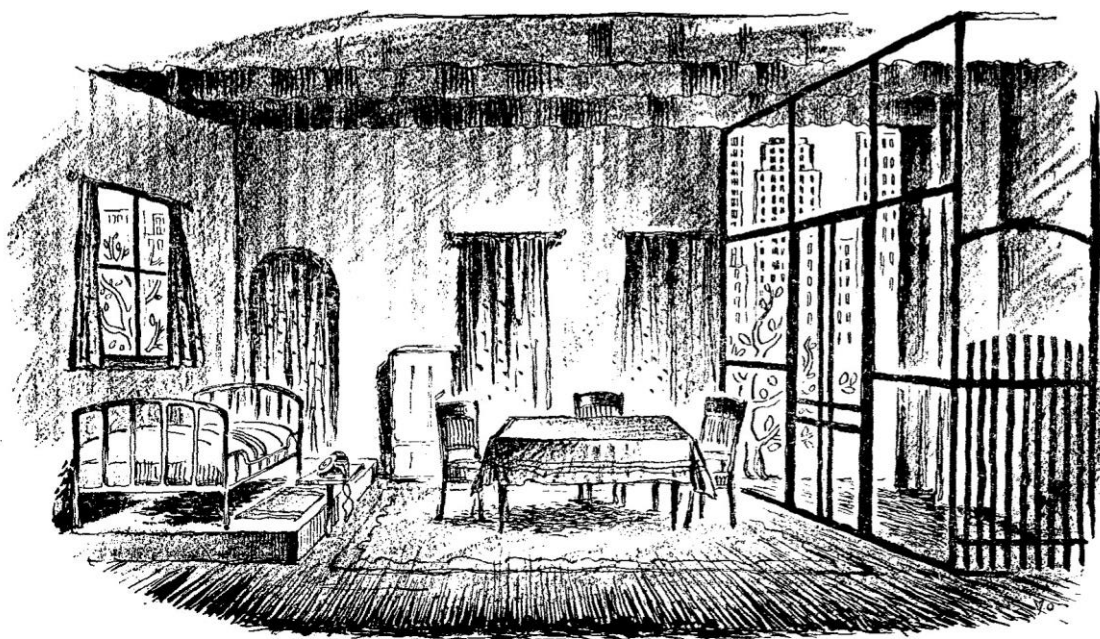
Plattegrond met omschrijving

VERKLARING VAN DE CIJFERS:

1. Doorgang naar slaapkamer.
2. Doorgang naar aangrenzend vertrek.
3. Doorgang naar slaapkamer van Bill en Happy.
4. Buitendeur.
5. Raam.
6. Ledikant.
7. Slaapkamer (*vloer ongeveer 10 cm. hoger dan vloer keuken*)
8. Laag tafeltje met telefoon.
9. IJskast.
10. Keukentafel.
- 11, 12 en 13 Keukenstoelen.
- 14, 15 en 16 Donkere gordijnen of coulissen
17. Achterdoekje, wolkenkrabbers.
18. Stopstuk, wolkenkrabbers.

Wij raden U sterk aan uw publiek door middel van het programma of mondeling op de hoogte te brengen met de aparte bouw van dit suggestieve stuk. Eventueel kan men hiertoe gebruik maken van de vóór in dit stuk afgedrukte inleiding.

U dient bij uw zaaleigenaar te informeren of de muziekrechten in een totaalcontract worden voldaan. Is dit niet het geval dan dient U contact op te nemen met: BUMA/STEMRA

EERSTE BEDRIJF

Als het doek open gaat is het toneel stil en (luister. Alsof het ergens uit de lucht kwam hoort men op een fluit een wijsje spelen; een fijn en simpel melodietje (grammofoonplaat - blokfluitsolo)

Het fluitspel uit de verte is nog steeds hoorbaar als Willy Loman van links opkomt en het toneel in de breedte oversteekt (langzaam bovenlichten (persen) inschakelen) Hij is nog een onbekende voor ons; zijn enige „identiteitsbewijs" zijn zijn monsterkoffers, die zijn schouders omlaag trekken. Hij schijnt moe en wanneer hij bij de keukendeur blijft staan om zijn sleutels te voorschijn te halen, ziet men dat hij nauwelijks het gevoel heeft thuis te zijn.

Hij doet de deur open en gaat de keuken in, zet de koffers neer en strekt zijn pijnlijke rug. Hij mompelt wat in zichzelf - een soort zucht of misschien iets van "jonge, jonge". Nu bukt hij zich opnieuw na eerst zijn door het dragen stijf-geworden handen wat gewreven te hebben en sjuwt de koffers de keuken uit door de doorgang fond, die met een gordijn is afgesloten.

Hij is net door die doorgang verdwenen (die toegang geeft tot de eetkamer, die wij niet kunnen zien) als er enige beweging komt in de slaapkamer naast de keuken. Een vrouw gaat rechtop in bed zitten, ze heeft in haar slaap geluid gehoord. Ze roept: „Willy?!" We horen het antwoord van Willy, die weer uit de eetkamer terug komt: „Ja, ik kom al".

Linda, zijn vrouw, stapt uit bed en trekt een kamerjas aan. Ze ziet er bezorgd uit, als "t ware bang dat ze iets ontdekken zal.

Terwijl ze haar jas aantrekt, wordt het licht wat helderder en kunnen we haar beter zien. (Rechtse schijnwerper met geelfilter belicht de slaapkamer; hersen kunnen nu weer „gedimd" worden)

Ze is ongeveer drie en vijftig jaar, ze kan klein of groot zijn, dik of mager, het doet er niet toe. Wat er wél toe doet, is dat ze een moeilijk te doorgronden vrouw is. Ze heeft zich een enorme zelfbeheersing weten eigen te maken waar het de tekortkomingen van haar man betreft. Ze kan vrolijk zijn en vaak is ze dat ook, maar ze kan ook erg diep in de put zitten; toch heeft ze al haar aandacht steeds bij de man die nu binnenkomt, bij Willy Loman, de handelsreiziger. Soms kan hij heftig tegen haar te keer gaan, dan weer neemt hij haar in zijn armen met een zo vertwijfelde liefde, dat het haar verdooft. Maar achter zijn onstuimigheid en zijn behoefte aan haar voelt zij een andere Willy, een weifelende figuur die ze 35 jaar geleden nooit begrepen of voorzien zou hebben en waarvoor ze bang is geworden met een angst zó diep dat toen ze even

geleden in haar slaap een geluid hoorde, onmiddellijk wist dat hij vroeger dan gewoonlijk thuisgekomen was. Als ze naar de slaapkamerdeur gaat om hem gedag te zeggen, is ze al voorbereid op een crisis. Hij komt binnen, terwijl hij bezig is zijn colbertjasje uit te trekken, waarmee ze hem automatisch helpt)

LINDA: Wat is er gebeurd? Is er wat gebeurd, Willy?

WILLY: *(afwezig)* Nee, er is niks gebeurd.

LINDA: Je hebt toch de wagen niet in mekaar gereden, Willy?

WILLY: *(geïrriteerd)* Ik zei je toch dat er niks gebeurd is. Heb je me niet verstaan? *(Hij bedoelt het niet zo kwaad als hij het zegt, maar zoals hij daar nu zit op de rand van het bed, bezig zijn schoenen uit te trekken, is hij een man wiens gedachten rondtasten in een diepe duisternis rondom hem. Enkele ogenblikken geleden toen hij zijn koffers uit de wagen nam, dacht hij er waarschijnlijk aan hoe veilig en behaaglijk het zien van Linda zou zijn. Maar dat was enkele minuten geleden en op Willy Loman's leeftijd kan een moment direct voorbijgaan of héél lang duren; een opmerking van jaren en jaren terug kan ineens voor zijn geest staan en hem in het verleden vasthouden totdat de herinnering vervaagt en hem teruggeeft aalt de werkelijkheid van nu. Dat was ook het geval met de muziek die we hoorden toen het doek open ging en die nu geleidelijk aan helemaal wegsterft. Het was een melodie die de laatste weken steeds weer in Willy's herinnering terugkeert, een verre, zuivere melodie die in zijn gedachten blijft hangen, een klank van ver weg, van héél vroeger, een klank die hem triest stemt en vol heimwee.*

Nu is de muziek weg. Hij is weer thuis; Linda helpt hem uit zijn hoge schoenen en als een vogel die op een vlucht plotseling neerstrijkt op een telegraafdraad en daar orde op zaken stelt, begint hij zijn verwarde gedachten te ordenen)

LINDA: Voel je je niet goed?

WILLY: Ik ben doodmoe. *(staart even naar de grond, kijkt dan zijn vrouw aan en zegt - dringend)* Ik kon 't niet helpen. Ik kon 't niet helpen, Linda.

LINDA: *(voorzichtig, om hem niet te ergeren)* Waar ben je de hele dag geweest? Je ziet er zo moe uit.

WILLY: Ik ben tot in de buurt van Yonkers gereden. Daar heb ik een kop koffie gedronken. *(vaag)* Misschien was het de koffie..

LINDA: Wat?

WILLY: *(na een stilte)* Ik kon ineens niet meer rijden. De wagen wou niet meer.

LINDA: *(om hem te helpen)* O, zeker weer wat met het stuur. Ik geloof niet dat Angelo met een Studebaker overweg kan.

WILLY: Nee, 't ligt aan mij, 't ligt aan mij. Ik moet 60 mijl per uur gereden hebben en ik kan me de laatste vijf minuten niet eens herinneren. Ik kan m'n gedachten er niet meer bij houden.

LINDA: 't Komt misschien door je bril. Je moet een nieuwe bril hebben.

WILLY: Ik zie alles. *(weer dat vage in zijn stem)* Ik kreeg 't ongeveer vier uur van Yonkers af.

LINDA: *(kalm)* Je moet nu wat rusten, Willy, je kunt niet verder zo.

WILLY: *(a.v.)* Ik ben juist terug uit Florida.

LINDA: Maar je geest heeft geen rust gehad. Je bent overspannen, lieveling, en op je geest komt het aan.

WILLY: *(oplevend)* Morgenochtend ga ik weer op reis. 's-Morgens voel ik me misschien beter. *(Ze neemt zijn schoenen)* Die vervloekte steunzolen maken me kapot.

LINDA: Neem een aspirientje. Zal ik je een aspirientje geven? 't Zal je kalmeren. *(Geeft hem zijn pantoffels)*

WILLY: *(verbaasd)* Ik reed maar, snap je? En ik voelde me prima. Ik keek zelfs naar het landschap. Stel je voor, naar het landschap kijken langs de weg die ik iedere week rijd, m'n leven lang. Maar 't is er zo mooi, Linda, de bomen zijn er zo prachtig en de zon is warm. Ik deed het dak open en koesterde me in de warme lucht. En toen vloog ik ineens van de weg af! Ik verzeker je dat ik ineens vergeten was dat ik chauffeerde. Als ik naar de andere kant uitgeweken was, had ik wel iemand kunnen doodrijden. Ik reed door - en vijf minuten later droomde ik alweer en bijna.. *(Hij houdt zijn handen voor zijn gezicht)*. Ik heb zulke vreemde gedachten, zulke vreemde gedachten..

LINDA: Willy, schat, je moet met ze praten. Waarom kun je niet in New-York blijven en daar werken?

WILLY: *(down)* Ze hebben me niet nodig in New-York. Ik ben de man van Nieuw-Engeland. In Nieuw-Engeland kan ik werken!

LINDA: Maar je bent zestig. Ze kunnen niet van je verwachten dat je week in week uit op reis gaat.

WILLY: *(plots actief)* Ik moet naar Portland telegraferen. Ik moet morgenochtend om tien uur Brown en Morrison de collectie laten zien. Verdomd, ik zál verkopen! *(Hij wil zijn jasje aantrekken)*

LINDA: *(neemt hem het jasje weer af)* Waarom ga je morgen niet terug en vertel je Howard niet dat je in New-York wilt blijven? Je bent veel te meegaand, lieveling.

WILLY: Als die ouwe Wagner nog leefde, zat ik zo in New-York! Die

man was een vorst, een kerel uit één stuk. Maar die zoon van 'm, die Howard, weet niets te waarderen. Toen ik voor de eerste keer naar het Noorden ging, wisten ze bij Wagner niet eens waar Nieuw-Engeland lag!

LINDA: Waarom zeg je dat niet tegen Howard, Willy?

WILLY: (*dapper*) Ik zal 't doen, ik zal 't doen. (*Pauze*) Is er nog kaas?

LINDA: Ik zal een sandwich voor je maken.

WILLY: Nee, ga maar slapen. Ik neem wel wat melk. (*Naar slaapkamerdeur*) Ik ben zo terug. (*Draait zich bij deur om*) Zijn de jongens thuis?

LINDA: Ze slapen. Happy heeft Biff vanavond meegenomen naar een afspraakje

WILLY: (*belangstellend*) Zo...

LINDA: 't Was leuk om ze zich samen te zien scheren en samen uit te zien gaan. Merk je 't? Het hele huis ruikt naar lotion!

WILLY: (*snuift de geur op - geniet even - direct daarna daalt zijn stemming weer*) Reken 'ns uit. Je werkt je hele leven om een huis af te betalen. En als 't dan eindelijk van jou is, is er niemand om in te wonen.

LINDA: Ja, lieverd, zo is het leven. Zo gaat 't altijd.

WILLY: Nee, nee.. er zijn lui.. er zijn lui die wat volbrengen. (*Plots met intense belangstelling*) Heeft Biff nog wat gezegd nadat ik vanmorgen weggegaan was?

LINDA: Je had niet zo verwijtend tegen 'm moeten doen, Willy, je moet je geduld niet met 'm verliezen.

WILLY: Wel, verdomme, ik verloor mijn geduld niet!! Ik vroeg hem alleen of hij wat verdiend had. Is dat een verwijt?

LINDA: Maar, schat, hoe kon hij nou wat verdienen?

WILLY: (*woedend*) D'r is iets met die jongen. Hij wordt humeurig. Heeft-ie zich verdedigd toen ik weg was?

LINDA: Hij was terneergeslagen, Willy. Je weet hoe hij je bewondert. Ik denk dat als hij met zichzelf in het reine kan komen, dat jullie dan allebei veel gelukkiger zult worden en niet meer met elkaar ruzie zult maken.

WILLY: (*schamper*) Hoe kan hij met zichzelf in het reine komen op een boerderij? Is dat een leven? Een boerenknecht.. Vroeger, toen hij nog jong was, dacht ik: 't kan geen kwaad voor een jonge snuiter om eens rond te zwerven en allerlei baantjes te proberen. Maar dat is nou al meer dan tien jaar geleden en hij kan niet eens 35 dollar in de week verdienen!

LINDA: Hij zal 't wel klaren met zichzelf, Willy.

WILLY: Als je met 34 jaar nóg je weg niet gevonden hebt, dan noem

ik dat EEN SCHANDE!!

LINDA: Toe, stil nou..

WILLY: Hij is verdomme te lui, dàt is 't!!

LINDA: Willy, toe nou..

WILLY: Biff is een lui varken!

LINDA: Ze slapen.. Ga nou wat te eten balen. Ga nou..

WILLY: Waarom kwam hij thuis? Ik zou wel eens willen weten waarom ie thuis kwam.

LINDA: Ik weet 't niet. Ik denk dat-ie met zichzelf overhoop ligt, héél erg overhoop.

WILLY: Biff Loman ligt met zichzelf overhoop. Een jonge vent niet. zulke persoonlijke eigenschappen in het grootste land van de wereld.. En zo'n harde werker. Want één ding: Biff is om de verdommenis niet lui!

LINDA: Dat is-ie nooit geweest.

WILLY: *(medelijdend en vastberaden)* Morgenochtend zal ik met 'm praten. Ik zal 'm een baan bezorgen. Hij kan in no time een gróót man zijn. God nog an toe, weet je nog hoe ze hem imiteerden op school? Hoe hun gezichten begonnen te lachen als hij maar even notitie van hen nam? Toen hij over straat liep.. *(Hij verliest zich in de herinnering)*

LINDA: *(probeert hem terug te houden van het prakkiseren)* Willy, schat, ik heb een nieuw soort Amerikaanse kaas voor je.

WILLY: *(bruusk)* Waarom koop je Amerikaanse, terwijl je weet dat ik van Zwitserse houd?

LINDA: Ik dacht dat je wel eens wat anders wilde..

WILLY *(a.v.)* ik wil niks anders! Ik wil Zwitserse kaas! Waarom word ik altijd tegengewerkt?

LINDA: *(met een bedekt lachje)* Ik meende dat 't een verrassing voor je zou zijn.

WILLY: *(veegt met de rug van zijn hand langs zijn voorhoofd en zegt kortaf)* Waarom doe je in Godsnaam hier geen raam open?

LINDA: *(met eindeloos geduld)* Ze staan allemaal open, lieveling

WILLY: De gore manier waarop ze ons hier opgesloten hebben. Steen en ramen, ramen en steen. *(Hij staat bij het raam en kijkt even naar buiten)*

LINDA: We hadden het land hiernaast moeten kopen.

WILLY: De straat staat vol wagens. Nergens een beetje frisse lucht. Het gras wil niet meer groeien, je kunt niet eens wortelen telen in de tuin. D'r moest een wet zijn tegen flatgebouwen. Weet je nog, die twee prachtige olmen daar? Toen Biff en ik daartussen de schommel ophingen?

LINDA: Ja, 't leek of we een miljoen mijl van de stad af zaten.

WILLY: Ze moesten de lui arresteren die die bomen omgehakt hebben. Ze hebben de hele buurt verpest. (*zachter*) Linda, ik moet steeds meer aan vroeger denken. In deze tijd van het jaar waren er sering en blauwe-regen. En daarna kwamen de pioenrozen en de chrysanten. Wat een geuren in de kamer!

LINDA: Nou ja, maar de mensen moeten toch wonen...

WILLY: Er zijn niet méér mensen dan toen.

LINDA: Ik denk van wel.. Ik geloof..

WILLY: Er zijn méér mensen! Dat is 't juist wat dit land te gronde richt. Er is geen controle op de groei van de bevolking. De concurrentie is moordend. (*weer bij het raam*) Ruik de stank eens van dat flatgebouw! En aan de andere kant nog zo'n ding.. Hoe kunnen ze nog kaas maken?

LINDA: Ga nu wat eten halen. En wees kalm.

WILLY: (*dicht hij Linda, met een schuldgevoel*) Je piekert toch niet over me, hè, lieveling?

LINDA: Zorg jij nu maar voor jezelf, daar heb je al genoeg aan.

WILLY: Jij bent mijn steun en toeverlaat, Linda.

LINDA: Probeer dat te onthouden, lieverd. Jij maakt van een mug een olifant.

WILLY: Ik zal geen ruzie meer met 'm maken. Als hij terug wil naar Texas, kan hij gaan.

LINDA: Hij komt er wel.

WILLY: Natuurlijk. Er zijn genoeg kerels die pas later succes gehad hebben in het leven. Kijk naar Edison of naar Goodrich. Een van tweeën was doof. (*hij loopt naar de doorgang*) Ik zal mijn geld op Biff zetten.

LINDA: En Willy... als 't Zondag goed weer is, gaan we met de wagen naar 't land. We gooien de kap van de wagen open en lunchen in de buitenlucht.

WILLY: De kap van de nieuwe wagen kan niet open.

LINDA: Maar jij had 'm vanavond open.

WILLY: Ik? Wel *nee*. (*Hij wacht*) Is dat niet zonderling? Is dat niet merkwaardig? (*Hij breekt ineens zijn woorden af, verwonderd, en rilt als hij in de verte de fluit hoort*)

LINDA: Wat is er, lieveling?

WILLY: Dat is toch wel bijzonder eigenaardig.. (*peinst en luistert - de ogen half toegeknepen*)

LINDA: Wat dan, schat.?

WILLY: (*kijkt haar even zwijgend aan - zegt dan peinzend*) Ik dacht aan de Chevrolet.... (*stilte*) 1928 toen ik die rode Chevrolet had..

Idiot is 't! Ik zou er een eed op kunnen doen, dat ik vannacht in die Chevrolet reed!

LINDA: Is dat nou zo gek? Je zult je iets herinnerd hebben.

WILLY: Vreemd... Weet je nog? Toen Biff de wagen liet nazien? De dealer weigerde te geloven dat er 80 duizend mijl mee gereden was. *(Hij schudt zijn hoofd)* Ja... *(Tegen Linda)* Ga maar slapen, ik kom zo. *(Hij verlaat de slaapkamer)*

LINDA: *(roept Willy achterna)* Wees voorzichtig op de trap, schat! De kaas staat op de middelste plank. *(Ze draait zich om, neemt zijn jasje en verlaat de slaapkamer. - Schijnwerper is gedoofd - hers en voetlicht gaan aan. Ongezien loopt Willy tegen zichzelf te mompelen "Tachtig duizend mijl" en hij lacht daarbij. Biff schuift het gordijn fond-rechts iets opzij en wil de keuken ingaan)*

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto